

การนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา
The Implementation of the Alcohol Beverage
Control Policy for the Vicinity of Educational
Institutions

กฤตติกา เศวตอมรกุล (Kittika Sawetamornkul)¹

สมิหรา จิตตลดากร (Smira Chittaladakorn)²

¹นักศึกษา, หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Student, The requirements for the degree of doctor of philosophy (politics)
Ramkhamhaeng University

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประธานกรรมการคณบดีนิพนธ์, หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
(การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240

Assoc. Prof. Dr., Chairperson, The requirements for the degree of doctor of
philosophy (politics)

Ramkhamhaeng University Bangkok 10240

E-mail: kittika.saw@dpu.ac.th

Received: 16 May 2018

Revised: 7 March 2019

Accepted: 19 March 2019

บทคัดย่อ

การนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษาพัฒนาการของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย (2) ศึกษากระบวนการของการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา และ (3) ศึกษาการตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน บนพื้นฐานของปรากฏการณ์วิทยาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ แก่นักศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึก แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษาไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการบริหารนโยบายมีลักษณะทับซ้อนเชิงอำนาจของหน่วยงานรัฐขาดการสื่อสารนโยบายที่ชัดเจน และขาดระบบติดตามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมาย

คำสำคัญ: นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การบริหารนโยบาย, การสื่อสารนโยบาย, ระบบติดตามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์, การบังคับใช้กฎหมาย

Abstract

In this dissertation, the researcher is concerned with the implementation of the alcohol beverage control policy for the vicinity of educational institutions. As such, the researcher studies (1) the development of the policy involving the control of alcohol beverages in the Kingdom of Thailand (Thailand). The researcher also considers (2) the implementation process for the alcohol beverage control policy for the vicinity of educational institutions. Finally, furthermore, the researcher (3) examines responses to this policy. Insofar as research methodology is concerned, the researcher selected a mixed-methods research approach. Findings are as follows:

The policy's implementation temporarily intimidated and deterred operators of entertainment venues in the vicinity of educational institutions. However, the policy could not be implemented in a sustainable manner. Those who determine the operational aspects of the policy do not have major support. The policy was not clearly communicated. Correctness of the areas subject to alcohol beverage control was not verified. Student behaviors also facilitated entertainment venue operations. This resulted in the secret sale of alcohol beverages in the vicinity of educational institutions. This in turn led to inapplicable enforcement of this law in the vicinity of educational institutions.

Keywords: The alcohol beverage control policy, Policy Management, Policy Communication, Effectiveness Monitoring System, Law Enforcement

บทนำ

การดื่มสุรานั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหาสาธารณสุขในประเทศไทย อีกทั้งยังทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานั้นถือเป็นภาระของภาครัฐและภาระของสังคม อย่างไรก็ตาม สุราได้ถูกยกให้เป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งที่ฤทธิ์ของสุราสามารถทำให้เกิดการเสพติดได้ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสุรา และได้ออกมาตรการเพื่อควบคุมการจำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเยาวชนซึ่งถือเป็นอนาคตของชาติ

ทั้งนี้ World Health Organization จึงเริ่มมีการสนใจและศึกษาปัญหาที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2545 (อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550) ได้เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ โดยพบว่า ประชากรของโลกทั้งหมดมีความเสี่ยงจากการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นเหตุให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร รวมถึงการบาดเจ็บพิการทุพพลภาพ สูงเป็นอันดับ 5 ของโลก สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2548 World Health Organization เปิดเผยว่าคนไทยมีสถิติการดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในอันดับที่ 40 ของโลก และมีผู้ดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเหล้ากลั่นอยู่ในอันดับ 5 ของโลก

ในปี พ.ศ. 2555 Global Status Report: Alcohol Policy ของ World Health Organization (2002) พบว่า ประชากรโลกมีการดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้นและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด โดยได้ระบุว่าประชากรทั่วโลกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ 2,000 ล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรโลก เฉลี่ยดื่มคนละ 6.13 ลิตรต่อปี ซึ่งการดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันตราย และทำให้เกิดโรคในประชากร มากกว่า 60 โรค เช่น โรคตับแข็งสูงถึงร้อยละ 20-50 โรคติดต่อ เช่น การติดเชื้อเอชไอวี วัณโรค รวมทั้งโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน โรคหัวใจ และความดันโลหิต ซึ่งมีผู้เสียชีวิตจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เฉลี่ย 2,500,000 คน/ปี

ในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ สุรา ถือเป็นสินค้าที่ถูกผูกขาดโดยผู้ประกอบการรายหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง และสุราก็เป็นสิ่งเสพติด แม้สุราจะเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐ และเป็นแหล่งรายได้ที่ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่รายรับจากภาษีที่รัฐได้รับไม่คุ้มกับความสูญเสียที่เกิดกับสังคมส่วนรวม (อิศรา ศานติศาสตร์, 2550, หน้า 21)

ในมุมมองของนักสังคมศาสตร์ ผลกระทบของการดื่มแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้น และการดื่มแอลกอฮอล์สามารถนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัยอันส่งผลต่อปัญหาทางสังคมโดยรวมได้ ด้วยปัญหาและแนวโน้มที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าว เริ่มมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดขึ้นในสังคมไทย ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2546

ภาคประชาสังคมจัดการรณรงค์ตล้าเข้าพรรษา ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีนโยบายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ นโยบาย จัดระเบียบสังคม การจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพของประชาชน การจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการออกกฎหมายต่าง ๆ ที่ควบคุมการผลิต การจำหน่าย และการบริโภค (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550)

ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีประชาชน เข้าร่วมลงชื่อถึง 13 ล้านคน เพื่อสนับสนุนนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้ผลักดันให้ตราเป็น พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (โพสท์ทูเดย์, 2558) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 นายแพทย์สมาน พุตระกูล กล่าวว่า “พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551” ซึ่งในด้านของการที่จะผลักดันนโยบายการกำหนดบริเวณรอบสถานศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มีผลประโยชน์สูง มีเครือข่ายจำนวนมาก ช่วงแรก ๆ หลังจากที่ตราพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีการผลักดันให้กำหนดบริเวณรอบสถานศึกษา แต่ไม่เป็นผลมีปัญหาคอออกมาค่อนข้างเยอะ และถูกเทคนิคต่าง ๆ ในการทำล้าช้า (กฤตติกา เศวตอมรกุล, 2560, หน้า 81)

ภายหลังจากประกาศบังคับใช้ “พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551” (2551) เบลจพร บัวล้า (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักศึกษาต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย และสุขภาวะของนักศึกษา” พบว่า บริเวณรอบรั้วมหาวิทยาลัยมีร้านเหล้าเพิ่มมากขึ้น โดยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น และนักศึกษาส่วนใหญ่ มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย และเห็นว่า ร้านเหล้าเป็นแหล่งพบปะเพื่อนฝูง เป็นแหล่งผ่อนคลายให้กับนักศึกษา นอกจากนี้ ร้านเหล้ายังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนบริเวณรอบข้างมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานของ ภัทรภร พลพนาธรรม (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบมหาวิทยาลัยใน กทม. และปริมณฑล ในรัศมี 500 เมตร จากรั้วสถาบัน การศึกษา 15 แห่ง พบว่า ร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสถานบันเทิงมีการกระจายตัวรอบสถานศึกษา เพิ่มขึ้น และมีการขายบริเวณหอพัก ถึงร้อยละ 7 ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายตาม “พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551” (2551) อย่างชัดเจน

จากข่าวการให้สัมภาษณ์ของ นายธีรภัทร์ คหะวงศ์ ผู้ประสานงานเครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ กล่าวว่า ปัญหาสถานบันเทิงรอบสถาบันการศึกษาเป็นเรื่องเรื้อรังมานาน ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท การคุกคามทางเพศ ปัญหาแหล่งอบายมุข และปัญหาการพนัน ที่สำคัญจากการสำรวจสถาบันเครือข่าย 12 แห่ง ในปี พ.ศ. 2556 พบว่า บริเวณรอบมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระยะรัศมี 300 เมตร หลายร้อยร้าน (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

สถานการณ์ร้านเครื่องดีมแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดปัญหาและความรุนแรงที่สืบเนื่องจากการดีมแอลกอฮอล์ ภาครัฐจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่เนื่องจากเครื่องดีมแอลกอฮอล์ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์ไม่ถือเป็นผู้ที่มีความผิด จึงมีประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่ยอมรับนโยบายควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์ โดยมองว่าภาครัฐกำลังจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ต้องการบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์ จึงเป็นที่มาของการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ที่ประชุมสมาคมการค้าของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสุรา (ทปสส.) ได้เสนอให้รัฐบาลยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยชี้ว่า กฎหมายการควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์ที่มีอยู่นั้นสร้างความสับสนให้กับภาคธุรกิจด้วยข้อความที่สามารถตีความได้สุดโต่ง ทั้งการห้ามโฆษณา การควบคุมฉลาก การห้ามวันเวลาและสถานที่ในการจำหน่าย และห้ามส่งเสริมการขายด้วยวิธีต่าง ๆ (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

อย่างไรก็ตาม ในยุครัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาที่เกิดจากการดีมแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน นิสิต นักศึกษา จึงได้มีมาตรการเพื่อจัดการกับปัญหาร้านเหล้ารอบสถานศึกษา เพื่อควบคุมปริมาณร้านเหล้า และป้องกันความรุนแรงที่เกิดจากการดีมแอลกอฮอล์ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ปี พ.ศ. 2557 ออกคำสั่ง คสช. ฉบับที่ 22/2558 เรื่อง การควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ ซึ่งจากมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการนํานโยบายควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานคร และเขตการปกครองส่วนภูมิภาค เพื่อศึกษาการนํานโยบายไปปฏิบัติรอบสถานศึกษาที่มีรูปแบบการบริหารของสถานศึกษาและรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์งานวิจัย

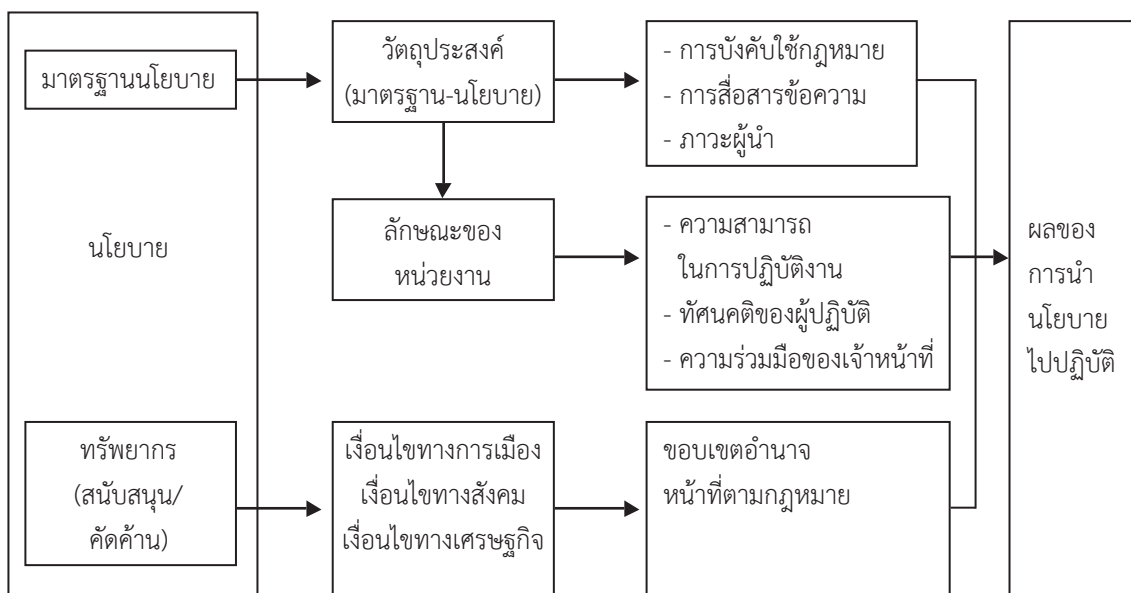
1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการนํานโยบายควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาการตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องดีมแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้แนวคิดและตัวแบบการนำนโยบายสาธารณะไปของนักวิชาการที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง โดยได้นำตัวแนวคิดและตัวแบบของ Van Horn and Van Meter (1975) มาวิเคราะห์ ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผลกระทบของนโยบายอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังจะนำตัวแบบของ Edwards (1980) ที่ได้จากการนำตัวแบบของ Van Horn and Van Meter มาพัฒนาในเรื่องสิ่งแวดล้อมภายใน และสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยยึดฐานคติเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มี 4 ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ การสื่อสารข้อความ ทรัพยากร ทักษะของผู้ปฏิบัติ และโครงสร้างระบบราชการ ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสำคัญต่อขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์นโยบายของคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (คสช.) และที่ขาดไม่ได้ คือ การศึกษาวิเคราะห์ภาพรวมทั้งกระบวนการโดยใช้ตัวแบบบูรณาการของวอร์เดซ จันทรศร (2548) โดยมุ่งเน้นถึงผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติด้วยกัน คือ มิติแรกเป็นการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้น มิติที่สอง เป็นการวัดถึงผลกระทบของนโยบาย ส่วนมิติที่สาม เป็นการวัดผลของนโยบาย

จากการศึกษาตัวแบบและแนวคิดของนักคิดทั้ง 3 แนวคิด ในช่วง 4 ทศวรรษข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นภาพรวม เพื่อนำมาอธิบายและนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติ ดังแสดงในภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ภาพที่ 1 ตัวแบบการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติ

การนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัตินั้น ประกอบด้วย มาตรฐานนโยบาย และทรัพยากร โดยวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานของนโยบาย ประกอบด้วย การบังคับใช้กฎหมาย การสื่อสารข้อความที่ชัดเจน และภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา ซึ่งผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะคนคิด และความร่วมมือกันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญ คือ เงื่อนไขทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนหรือการคัดค้าน ล้วนมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งสิ้น ซึ่งผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้น การวัดผลกระทบของนโยบาย และการวัดว่าผลของนโยบายนั้นสามารถส่งประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมหรือไม่

ด้านมาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา รัฐมีมาตรการเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่สืบเนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งออกมาในรูปแบบของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยบังคับใช้กับผู้จำหน่ายสุรา ในส่วนของการห้ามจำหน่ายบริเวณสถานศึกษา มีการพัฒนามาจากนโยบายจัดระเบียบสังคม และนำมาสู่การผลักดันในยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อไปในเรื่องของพัฒนาการของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษานั้น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มแรก เน้นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ และปัญหาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา และกลุ่มที่สองเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติตามกฎหมาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาปรับปรุงงานวิจัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และนำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาสนับสนุนข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาพัฒนาการของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการศึกษากระบวนการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้เอกสารโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการ บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ระเบียบ ประกาศ คำสั่งต่าง ๆ ตลอดจนข่าวจากสื่อมวลชน สื่ออินเทอร์เน็ต มาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

จากนั้นได้กำหนดประชากร และการเลือกตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาเฉพาะกรณีแบบพรรณนาความ รวมถึงการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่กระจายอยู่ใน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ (2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา และ (3) ผู้ประกอบการสถานบันเทิงรอบสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาระบบการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา และการศึกษาคำตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษา

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา และศึกษาการตอบสนองต่อนโยบายควบคุม-เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของกรณีศึกษา โดยใช้เกณฑ์การเลือกเจาะจงหมายความว่า มีการแบ่งเป็นกลุ่มที่สนใจเพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบข้อมูล มีทั้งสิ้น 7 เงื่อนไข ได้แก่

1. กรณีศึกษาจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานคร
2. กรณีศึกษาจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานคร
3. กรณีศึกษาจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตการปกครองส่วนภูมิภาค
4. กรณีศึกษาจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตการปกครองส่วนภูมิภาค

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกองค์กรจากเกณฑ์ข้างต้น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม ซึ่งได้มหาวิทยาลัยที่จะใช้เป็นกรณีศึกษา 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (3) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และ (4) มหาวิทยาลัยรังสิต

ในการศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ โดยเจาะจงเลือกเก็บเฉพาะนักศึกษาที่อยู่ภายในรั้วมหาวิทยาลัยที่ยินดีให้ความร่วมมือ เพื่อทำแบบสอบถามการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาจาก 4 มหาวิทยาลัยข้างต้น มหาวิทยาลัยละ 200 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 800 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นปริมาณที่เหมาะสม เพื่อศึกษาการตอบสนองต่อกระบวนการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัยโดยการตอบคำถามการวิจัย 3 คำถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามการวิจัยข้อ 1 และ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนคำถามการวิจัยข้อ 3 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลโดยการบรรยายแบบความเรียง และรูปแบบสถิติพรรณนา โดยการนำตารางแสดงค่าสถิติต่าง ๆ มาประกอบกับการบรรยาย และการตีความ

ผลการศึกษา

พัฒนาการของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพัฒนาการที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยรัฐได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาตลอดทุกยุคสมัย เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นที่มาของรายได้สำคัญในการนำมาใช้พัฒนาประเทศของรัฐ (บัณฑิต ศรไพศาล, 2548) ในอีกด้านหนึ่ง การดื่มสุราก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาทางสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม อันเป็นผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา จากการขยายตัวของสถานบันเทิงรอบสถานศึกษาที่เพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกำหนดมาตรการต่าง ๆ ออกมา เพื่อป้องกันปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาการของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 3 ยุคของพัฒนาการ คือ (1) ยุคการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสุรา (2) ยุคการจัดระเบียบสังคม และ (3) ยุคการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา ยุคการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสุรานโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในยุคแรกเป็นการควบคุมเพื่อผลประโยชน์ทางรายได้ของรัฐ โดยรัฐได้มีคำสั่งให้เก็บภาษีการสุรากับผู้ผลิตและจำหน่ายสุรา เนื่องจากสุราก็เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม ในสมัยโบราณ จนกลายมาเป็นเครื่องดื่มบริโภคของประชาชนทั่วไป และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จนกระทั่งรัฐเห็นพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนเป็นช่องทางในการหารายได้ จึงกำหนดนโยบายให้สุราเป็นสินค้าประเภทที่ต้องขออนุญาตจากรัฐ และออกมาตรการในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับสุราอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการช่วงนี้ กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดขึ้นโดยเศรษฐกิจกำหนด

ยุคการจัดระเบียบสังคม การจัดระเบียบสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในด้านการควบคุมทางสังคมและสภาพแวดล้อม ด้วยการแก้ไขกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ การจัดระเบียบสังคมเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับสังคมในขณะนั้น โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติสถานบริการที่ล้ำสมัย และปรับแก้พระราชบัญญัติผังเมืองเพื่อกำหนดเขตพื้นที่สถานบริการ 76 จังหวัดทั่วประเทศ เนื่องจากสถานบริการมีที่ตั้งกระจายอยู่หลายพื้นที่ ทำให้ส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนั้น หากจัดให้สถานบริการมีที่ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่เดียวกันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และจะเป็นผลดีต่อผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ และเป็นผลดีต่อสังคม โดยรวมถึงมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยมีคำสั่งจากกระทรวงมหาดไทยให้ทุกจังหวัดถือปฏิบัติและแจ้งให้อำเภอ กิ่งอำเภอ ถือปฏิบัติในการกวาดขันสถานบริการ อีกทั้งมีการนำ ปว. 294 มาใช้ปกป้อง สวัสดิภาพและความปลอดภัยของเยาวชน รวมถึงมีมาตรการพิเศษสำหรับลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้บังคับบัญชาที่ละเลย หากเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่จะถือว่าเป็นการขัดนโยบาย และมีความผิดวินัยร้ายแรง มีการลงโทษด้วยการย้าย และมีโทษสูงสุด คือ การให้ออกจากราชการ ต่อมาได้มีการการจัดตั้งคณะกรรมการ

ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แห่งชาติ เพื่อดำเนินการหามาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเครื่องตี้ม-แอลกอฮอล์ โดยได้เสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพื่อแก้ไขจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนและมีการเสนอให้มีการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา เนื่องจากบริเวณรอบสถานศึกษามีปัญหาสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ เกิดแหล่งมั่วสุม การทะเลาะวิวาท และเป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม

ยุคการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงที่สืบเนื่องจากสถานบันเทิงใกล้บริเวณเคียงสถานศึกษาและหอพักที่เกิดขึ้น โดยได้ออกมาให้ความเห็นและกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อจัดการกับปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา เพื่อควบคุมปริมาณร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และป้องกันความรุนแรงที่เกิดจากการตี้มแอลกอฮอล์ โดยการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา โดยเนื้อหาของมาตรการในการควบคุมร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พบว่า มีการนำรูปแบบการกำหนดพื้นที่สถานบริการ ในนโยบายการจัดระเบียบสังคม ของรัฐบาล พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร มาประยุกต์ใช้กับการกำหนดพื้นที่บริเวณรอบสถานศึกษา เพื่อจัดการกับปัญหาสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมบริเวณรอบสถานศึกษา

กระบวนการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา

รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเยาวชน นิสิตนักศึกษา บริเวณสถานบันเทิงใกล้เคียงสถานศึกษาและหอพัก รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา เพื่อควบคุมอาชญากรรม และป้องกันความรุนแรงที่เป็นผลกระทบจากการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของเยาวชน นิสิต นักศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบการนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา โดยคัดเลือกสถานศึกษา ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (3) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และ (4) มหาวิทยาลัยรังสิต

ด้านสภาพแวดล้อมบริเวณรอบสถานศึกษา พบว่า การที่มหาวิทยาลัยทั้ง 4 เข้าไปก่อตั้งในบริเวณพื้นที่ชุมชน ก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจหอพัก และสถานบันเทิง บริเวณรอบสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มนักศึกษา เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น มีนักศึกษาที่อายุต่ำกว่า 20 ปีเข้าใช้บริการ ปัญหาทะเลาะวิวาท การล่องละเมียดทางเพศขณะเดินทางกลับที่พัก ปัญหาเสียงดนตรีจากสถานบันเทิงใกล้เคียงหอพัก ปัญหาการชิงทรัพย์ และปัญหาการทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้นักศึกษาเสียชีวิต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่มหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบ เพื่อแก้ไขปัญหที่สืบเนื่องจากการขยายตัวบริเวณพื้นที่รอบสถานศึกษา และหาวิธีป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์อันร้ายแรงกับนักศึกษาและผู้อยู่อาศัยในชุมชนบริเวณรอบสถานศึกษา

ด้านความชัดเจนของนโยบาย ความชัดเจนของนโยบายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จ จากการศึกษานโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ในรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาที่มีความชัดเจน สามารถวัดได้และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติการ ถือว่าเป็นมาตรฐานสำคัญสำหรับวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาที่ความชัดเจน เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม คำสั่งและมาตรการที่เกี่ยวข้องมีความซ้ำซ้อนกันเป็นผลจากการไม่บูรณาการร่วมกันของหน่วยงานในการกำหนดนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการและคำสั่งที่มีความทับซ้อนกัน ซึ่งหากมีการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดนโยบาย และกำหนดเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะทำให้คำสั่งออกมาในทิศทางเดียวกันและไม่ก่อให้เกิดความสับสน ในส่วนของการสื่อสารข้อความ จากการออกประกาศในระยะเวลาใกล้เคียงกัน 3 ฉบับ ก่อให้เกิดความสับสนของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ในเรื่องบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาว่ามีการกำหนดระยะ 300 เมตรหรือไม่คำว่าบริเวณใกล้เคียงนั้นมีระยะทางเท่าใด คำว่าบริเวณใกล้เคียงมีความหมายกว้างกว่า 300 เมตร หรือไม่อย่างไร

ด้านแนวทางปฏิบัติของนโยบาย นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาเป็นนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมทางสังคมและสภาพแวดล้อมบริเวณรอบสถานศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษา ซึ่งจากการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีมาตรการในการควบคุมและแก้ไขปัญหาบริเวณรอบสถานศึกษา จึงเป็นที่มาของการศึกษาแนวทางปฏิบัติของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐ ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวทางปฏิบัติของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐนั้น เป็นการเพิ่มศักยภาพในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่สถานศึกษาที่มีนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีนักศึกษาเป็นเยาวชนอยู่เป็นจำนวนมาก มักมีแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษาโดยเฉพาะในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงกล่าวได้ว่า นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา 3 สถาบัน ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และ (3) มหาวิทยาลัยรังสิต ส่วนมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น จากการศึกษามิพบว่า มีแนวทางในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะ ทำให้นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐเป็นเพียงแนวทางการปฏิบัติหลักในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดมีนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ล้วนมีวุฒิภาวะและมีความรับผิดชอบตนเอง มหาวิทยาลัยจึงไม่ได้มีมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา และไม่พบปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่กระทบต่อนักศึกษาที่เป็นเยาวชน

ด้านการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ในการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า มีความเหมาะสมของเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับความตระหนักถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ของผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา กล่าวคือ ในการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาเป็นมติของคณะรัฐมนตรีที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6 หน่วยงานร่วมบูรณาการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ซึ่งจะมีการประชุมอย่างเป็นทางการเพื่อเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน การกำหนดเขตพื้นที่ บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (ฝั่งจังหวัดนนทบุรี) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และมหาวิทยาลัยรังสิต ทางกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการในการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอให้มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้อยู่ในพื้นที่เป็นผู้ร่างแผนที่เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา และนำมาเสนอให้ที่ประชุมรับทราบและทำการปรับปรุงต่อไป ส่วนเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขตพื้นที่รับคำสั่งจากกรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการเป็นประธานคณะทำงานในการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ได้เสนอการกำหนดเขตโดยใช้รัศมีรอบมหาวิทยาลัยในการประชุม เพื่อเสนอให้ที่พิจารณา โดยไม่ได้ศึกษาปัญหาบริเวณรอบสถานศึกษา ส่งผลให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ระยะทางรอบสถานศึกษา 50-100 เมตร เนื่องจากผู้แทนมหาวิทยาลัยไม่สามารถต่อรองให้ขยายพื้นที่ได้ ซึ่งการกำหนดพื้นที่ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (เขตพื้นที่หลักสี่) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ได้มีการเสนอระยะ 200-300 เมตร บริเวณรอบสถานศึกษา แต่ถูกตัวแทนมหาวิทยาลัยคัดค้านว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จริง ทำให้มีการเจรจาต่อรองและกำหนดพื้นที่โดยใช้สภาพปัญหาของพื้นที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งตามวัตถุประสงค์ในกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษานั้น เพื่อให้ปัญหาต่าง ๆ ห่างไกลเยาวชน นิสิต นักศึกษา การกำหนดโดยระยะทางจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

ด้านการบังคับใช้กฎหมาย จากการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาปี พ.ศ. 2558-2559 พบว่า การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้เป็นการบังคับใช้กับเยาวชนและนักศึกษา แต่เป็นการบังคับใช้กับผู้ประกอบการสถานบันเทิงบริเวณรอบสถานศึกษา โดยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานประจำท้องที่มีแนวทางการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการออกตรวจพื้นที่เป็นประจำ และบางพื้นที่มีการจัดทำโครงการร่วมกับสถานศึกษาในการจัดระเบียบสังคม ร่วมกับการออกตรวจพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งยังพบการกระทำผิดของผู้ประกอบการสถานบริการอย่างต่อเนื่อง

แต่เมื่อมีหน่วยงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นำโดย พล.ต.ท. ประวุฒิ ถาวรศิริ ผู้ช่วย ผบ.ตร. และโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น บุกรุกเข้าตรวจสถานบันเทิงที่เป็นแหล่งมั่วสุมของนักศึกษา ทั้งในช่วงก่อนและหลังการออกคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ เป็นเหตุให้สถานบันเทิงรอบมหาวิทยาลัยชบเซา เปรียบเสมือนการกวาดล้างพื้นที่ ผู้ประกอบการเกรงกลัวต่อกฎหมายและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งต่อมามีการประกาศใช้เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2559 หากพบการฝ่าฝืนภายในเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จะมีการสั่งยึดใบอนุญาตจำหน่ายสุรา และทำการสั่งปิดถาวร หากพบการฝ่าฝืนนอกเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จะมีการสั่งยึดใบอนุญาตจำหน่ายสุรา และทำการสั่งปิดเป็นระยะเวลา 5 ปี การมีบทลงโทษที่รุนแรงดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการปฏิบัติในพื้นที่เพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้ประกอบการสถานบันเทิงละเลยในการปฏิบัติตามข้อกำหนด ในขณะที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ ได้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ กล่าวคือ ร้านที่มีการขายของค้ประกอบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีการเล่นดนตรีสด ซึ่งพบว่าแท้ที่จริงแล้ว มีการลักลอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ผู้ประกอบการมีการระมัดระวังในการจำหน่าย และเฝ้าระวังบุคคลภายนอกไม่ให้มีการเข้าไปใช้บริการ เมื่อมีการเข้าตรวจสอบจึงไม่พบหลักฐานที่จะเอาความผิดได้

การตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ข้อสรุปการศึกษาการตอบสนองของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในระดับปานกลาง โดยยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา สำหรับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีผู้ที่เคยดื่มแอลกอฮอล์ในสัดส่วนที่มากกว่าผู้ที่ไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์ โดยสาเหตุของการดื่มแอลกอฮอล์ คือ การถูกชักชวนให้ไปดื่มแอลกอฮอล์ที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา ทั้งนี้ผู้ที่เคยดื่มแอลกอฮอล์บางส่วนมีพฤติกรรมในการตั้งใจฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาอีกด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นที่บริเวณรอบสถานศึกษา ก่อนคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ นักศึกษา ทั้ง 4 สถาบัน ส่วนใหญ่พักอาศัยที่หอพักเอกชนใกล้เคียงสถานศึกษา ทำให้สภาพพื้นที่บริเวณรอบสถานศึกษา มีการขยายตัวของหอพักเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดช่องว่างในการทำธุรกิจโดยมีนักศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณด้านตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ของนักศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยที่หอพักมากถึง ร้อยละ 57.1 โดยอาศัยหอพักนอก มหาวิทยาลัยมากกว่าหอพักในมหาวิทยาลัย โดยพักหอพักนอกมหาวิทยาลัย ร้อยละ 49.8 และหอพักใน มหาวิทยาลัย ร้อยละ 7.3 รองลงมา คือ อาศัยที่บ้านพ่อแม่ 34.1 บ้านญาติ 5.7 และอื่น ๆ อีก ร้อยละ 3.3 จึงก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจหอพัก และสถานบันเทิงบริเวณรอบสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีกลุ่มนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น มีนักศึกษาที่อายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าใช้บริการ ปัญหาทะเลาะวิวาท การล่วงละเมิดทางเพศขณะเดินทางกลับที่พัก ปัญหาเสียงดนตรีจาก สถานบันเทิงใกล้เคียงหอพัก ปัญหาการชิงทรัพย์ และปัญหาการทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้นักศึกษาเสียชีวิต

ภายหลังคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้ บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ และการประกาศใช้เขตพื้นที่บริเวณรอบสถานศึกษา จากผลสำรวจ ความรู้ของนักศึกษาที่มีต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้พื้นฐาน ในด้านมาตรการเกี่ยวกับการจำกัดเวลาขาย มาตรการเกี่ยวกับการจำกัดอายุ และมาตรการเกี่ยวกับการจำกัด สถานที่จำหน่ายใกล้เคียงสถานศึกษา แต่ยังไม่มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับการจำกัดสถานที่ จำหน่ายใกล้เคียงสถานศึกษาด้านระยะทาง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา โดยตอบคำถามไม่ถูกต้องมากที่สุด ในข้อ 3 ให้มีการกำหนดพื้นที่ห้ามขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์บริเวณสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร ร้อยละ 77.4 และข้อ 2 ผู้ที่ฝ่าฝืนขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกเวลาที่จำหน่ายมีโทษจำคุกไม่เกิน 15 วัน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท ตอบไม่ถูกต้อง ร้อยละ 76.6 และข้อ 9 ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถขอใบอนุญาตจำหน่ายแอลกอฮอล์ภายในเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียง สถานศึกษาได้ ตอบไม่ถูกต้อง ร้อยละ 70.5 ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปด้านความชัดเจนของนโยบาย กล่าวคือ คำสั่งและมาตรการที่เกี่ยวข้องมีความซ้ำซ้อนกัน เป็นผลจากการไม่บูรณาการร่วมกันของหน่วยงาน ในการกำหนดนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออก มาตรการ และคำสั่งที่มีความทับซ้อนกัน ซึ่งหากมีการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดนโยบาย และกำหนด เจ้าภาพหลักในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะทำให้คำสั่งออกมาในทิศทางเดียวกันและไม่ก่อให้เกิดความสับสน

รวมถึงด้านการสื่อสารข้อความการออกประกาศในระยะเวลาใกล้เคียงกันถึง 3 ฉบับ ก่อให้เกิดความสับสนของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ในเรื่องบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาว่ามีการกำหนดระยะ 300 เมตรหรือไม่ คำว่าบริเวณใกล้เคียงนั้นมีระยะทางเท่าใด คำว่าบริเวณใกล้เคียงกินความหมายกว้างกว่า 300 เมตร หรือไม่อย่างไร

ด้านแนวทางปฏิบัติของนโยบาย พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของมหาวิทยาลัย และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ โดยนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐ มีแนวทางปฏิบัติตามประกาศวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญ-ฉบับชั่วคราว ปี 2557 ออกคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 22/2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ ในข้อ 6 ห้ามมิให้มีสถานที่ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา หอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้ทันทีเป็นผลให้นโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษามีแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายคือ (1) การกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา และ (2) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องบริเวณรอบสถานศึกษา โดยการสำรวจสถานประกอบการหรือสถานบริการที่เปิดบริการ ตามข้อ 6 ห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการสถานบริการหรือสถานประกอบการใดที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เข้าไปใช้บริการ
2. ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
3. เปิดทำการเกินกว่าเวลาตามที่มีกฎหมายบัญญัติ
4. ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เกินกว่ากำหนดเวลาตามที่มีกฎหมายบัญญัติ
5. ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการพกพาอาวุธ วัตถุระเบิด หรือยาเสพติดเข้าไปในสถานที่ของตน
6. ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในสถานที่ของตน
7. ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการเล่นพนันอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนันในสถานที่ของตน

โดยสรุป ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 22/2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ ตามข้อ 6 ห้ามมิให้มีสถานที่ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา หอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา เป็นคำสั่งที่มีความคล้ายคลึงกับนโยบายการจัดระเบียบสังคม และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยมีการกำหนดพื้นที่

บริเวณรอบสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องบริเวณรอบสถานศึกษา เพื่อควบคุมร้านค้าหน่วยเครื่องตี้อแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา

ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ พบว่า จากระดับความคิดเห็น 4 ระดับ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยกับนโยบายควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 โดยมีความเห็นด้วยในด้านการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ให้มีการบังคับใช้กฎหมายในเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รวมถึงให้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา และด้านการบังคับใช้กฎหมายบริเวณเขตพื้นที่ใกล้เคียงสถานศึกษา โดยเห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายเครื่องตี้อแอลกอฮอล์บริเวณเขตพื้นที่ใกล้เคียงสถานศึกษา และเพิกถอนใบอนุญาตจำหน่ายสุรากับผู้ที่ฝ่าฝืน มีค่าเฉลี่ยที่ 3.33

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีนักศึกษาเป็นเยาวชนอยู่เป็นจำนวนมาก มักมีแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษา โดยเฉพาะในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ และมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ จึงกล่าวได้ว่า นโยบายควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมในการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา 3 สถาบัน คือ (1) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) และ (3) มหาวิทยาลัยรังสิต ส่วนมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นจากการศึกษาไม่พบว่ามีมาตรการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ ทำให้นโยบายควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของรัฐเป็นแนวทางการปฏิบัติหลักของมหาวิทยาลัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดมีนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบตนเอง มหาวิทยาลัยจึงไม่ได้มีมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา และไม่พบปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ที่กระทบต่อนักศึกษาที่เป็นเยาวชน

จากการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตี้อแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2558-2559 พบว่า การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้เป็นการบังคับใช้กับเยาวชน และนักศึกษา แต่เป็นการบังคับใช้กับผู้ประกอบการสถานบันเทิงบริเวณรอบสถานศึกษา โดยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานประจำท้องที่มีแนวทางการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการออกตรวจพื้นที่เป็นประจำ และบางพื้นที่มีการจัดทำโครงการร่วมกับสถานศึกษาในการจัดระเบียบสังคมร่วมกับการออกตรวจพื้นที่ ซึ่งยังพบการกระทำผิดของผู้ประกอบการสถานบริการอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อมีหน่วยงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นำโดย พล.ต.ท. ประวุฒิ ติวรรศิริ ผู้ช่วย ผบ.ตร. และโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในขณะนั้น บุคลากรตรวจสถานบันเทิงที่เป็นแหล่งมั่วสุมของนักศึกษา ช่วงก่อนและหลังการออกคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ เป็นเหตุให้สถานบันเทิงรอบมหาวิทยาลัยชบเซา เปรียบเสมือนการกวาดล้างพื้นที่ ผู้ประกอบการเกรงกลัว

ต่อกฎหมายและปฏิบัติกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งต่อมามีการประกาศใช้เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2559 หากพบการกระทำภายในเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จะมีการสั่งยึดใบอนุญาตจำหน่ายสุรา และทำการสั่งปิดถาวร และหากพบการกระทำผิดนอกเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จะมีการสั่งยึดใบอนุญาตจำหน่ายสุรา และทำการสั่งปิดเป็นระยะเวลา 5 ปี ซึ่งการมีบทลงโทษที่รุนแรงจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการปฏิบัติในพื้นที่เพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้ประกอบการสถานบันเทิงละเลยต่อข้อกำหนด

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาเกี่ยวกับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการ กล่าวคือ จากผลสำรวจพบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 25.4 และมีกลุ่มตัวอย่างที่เคยดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 74.6 โดยแบ่งเป็นดื่มนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 48.5 ดื่มน้อย ร้อยละ 16.5 ดื่มน้อยมาก ร้อยละ 9.6 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกลุ่มตัวอย่าง 74.6 นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวถือเป็นกลุ่มเป้าหมายของร้านค้าและสถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา รวมถึงผู้ที่ไม่เคยดื่มอาจกลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่ได้ในอนาคต อีกทั้งด้านพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา มีกลุ่มตัวอย่างที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา ร้อยละ 45.1 โดยแบ่งเป็นดื่มนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 34.6 ดื่มน้อย ร้อยละ 7.9 ดื่มน้อยมาก ร้อยละ 2.6 แสดงให้เห็นถึงการเข้าไปใช้บริการสถานบันเทิงใกล้สถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ด้านพฤติกรรมการถูกชักชวนให้ไปดื่มแอลกอฮอล์ที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา มีกลุ่มตัวอย่างเคยถูกชักชวนให้ไปดื่มแอลกอฮอล์ที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา ถึงร้อยละ 50.1 โดยแบ่งเป็นนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 30.6 บ่อย ร้อยละ 15.8 บ่อยมาก ร้อยละ 3.8

จากพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น กลุ่มตัวอย่างนิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา โดยแบ่งเป็นดื่มที่สถานบันเทิงใกล้สถานศึกษาและดื่มที่อื่นๆ ใกล้เคียงสถานศึกษา ซึ่งสามารถหาซื้อได้โดยง่าย เนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย โดยส่วนใหญ่มักถูกชักชวนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีประชากรกลุ่มเสี่ยงเนื่องจากได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่และเคยถูกตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ อันสืบเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร่างกาย หรือการขาดสติ จนส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถซื้อเครื่องดื่มนอกเวลาจำหน่ายได้ ร้อยละ 39 แสดงให้เห็นถึงความจงใจในการละเมิดกฎหมายของนักศึกษาและผู้ประกอบการรวมถึงการไม่เกรงกลัวต่อข้อกำหนด รวมถึงการละเลยของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมด้านเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ

ได้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ โดยแท้จริงแล้วมีการลักลอบจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ แต่ผู้ประกอบการระดับระวางในการจำหน่าย กล่าวคือ ร้านที่มีการขายองค์ประกอบของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และมีการเล่นดนตรีสด และเผ้ารวางบุคคลภายนอกไม่ให้มีการเข้าไปใช้บริการ เมื่อมีการเข้าตรวจสอบจึงไม่พบหลักฐานที่จะเอาความผิดได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. จากการศึกษาการกำหนดพื้นที่บริเวณรอบสถานศึกษา พบว่า บางพื้นที่มีการกำหนดเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาไม่ตรงกับสภาพปัญหา จึงเสนอให้มีการตรวจสอบเพื่อปรับแก้ไขแผนที่เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาให้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริง

2. การกำหนดนโยบายจะต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่ายหลายกระทรวง รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติ โดยนายกรัฐมนตรีควรมาเป็นเจ้าภาพ และมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีมาเป็นผู้กำกับดูแลขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อระดมสมองกำหนดเป็นนโยบายที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมได้

3. ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของแผนที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อทราบผลลัพธ์ที่ออกมาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนที่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา

4. การควบคุมสถานบันเทิงรอบสถานศึกษา ควรนำพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตพื้นที่จัดตั้งสถานบริการมาบังคับ รวมทั้งนำ พ.ว. 294 มาใช้ปกป้องสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของเยาวชน ซึ่งการที่มีสถานบริการตั้งกระจุกกระจายในหลายพื้นที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ การจัดให้สถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่เดียวกัน จะเป็นผลดีต่อผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ และเป็นผลดีต่อสังคมส่วนร่วม

5. การควบคุมร้านค้าปลีก หรือร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ควรนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ร่วมกับการตรวจสอบใบอนุญาตจำหน่ายสุรา เนื่องจากพบปัญหาการจำหน่ายสุราให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงการจำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนด

รายการอ้างอิง

- กฤตติกา เศวตอมรกุล. (2561). *การนำนโยบายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *อุทาหรณ์นักศึกษา ม. รังสิต ถูกยิง จี้ รบ. จัดระเบียบร้านเหล้า รอบสถานศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 12 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/502854>
- บัณฑิต ศรไพศาล. (บรรณาธิการ). (2548). *วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

- เบญจพร บัวสำลี. (2556). ทักษะคตินักศึกษาต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยและสุขภาพของนักศึกษา. *วารสาร มฉก.วิชาการ*, 17(33), 37-51.
- โพสต์ทูเดย์. (2558). “หมอมงคล” เผย ครบรอบ 7 ปี พ.ร.บ. คุมเหล้าช่วยลดปัญหาสังคม สดล. ขอเจ้าหน้าที่จับปรับจริง. วันที่ค้นข้อมูล 12 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/social/health/346501>
- ภัทรพร พลพนาธรรม. (2557). การกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบมหาวิทยาลัย กทม. ในและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วรเดช จันทรร. (2548). การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สหทัยบล็อกและการพิมพ์.
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2550). เอกสารการประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 3 สุราไม่ใช่สินค้าธรรมดา. วันที่ 21-22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- อิสรา ศานติศาสน์. (2550). มาตรการทางภาษีกับการควบคุมปัญหาสุราในประเทศไทย. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 3 สุราไม่ใช่สินค้าธรรมดา*, โรงแรมริชมอนด์แคราย, นนทบุรี.
- Edwards, G. C. (1980). *Implementing public policy*. Washington, DC: Congressional Quarterly Press.
- Van Horn, C. E., & Van Meter, D. S. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administrative and Society*, 6(4), 200-217.
- World Health Organization. (2002). *Global status report: Alcohol policy*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

